

Utbildningssektionen
Annika Agélii Genlott

Utbildningsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Yttrande över Utbildningsdepartementets remiss av Skolverkets förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har av Utbildningsdepartementet beretts möjlighet att lämna synpunkter på Skolverkets förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027 (U2022/03951).

Enligt SKR är det viktigt att Sveriges skolväsende har en gemensam och framåtutad nationell digitaliseringsstrategi, inklusive handlingsplan, innehållande tydligt utpekat ansvar och roller mellan stat och huvudmän samt tydliga riktade mål.

SKR motsätter sig inte förslaget till nationell digitaliseringsstrategi. Men mot bakgrund av målet om stärkt likvärdighet, tillvaratagandet av digitaliseringens möjligheter och hanteringen av dess utmaningar ser SKR dock att förslaget inte i tillräcklig utsträckning pekar ut vägen framåt, tar höjd för den snabba utvecklingen eller beskriver vilka konsekvenser ett genomförande av strategin får för huvudmännen. SKR anser också att det saknas en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan stat och huvudmän.

Tydlig rollfördelning mellan stat och kommun saknas

Ansvarsfördelning mellan stat och kommun

Enligt förslaget ska den kommande handlingsplanen beskriva och tydliggöra roller och ansvar. För att detta ska kunna bli verklighet anser SKR att strategin, som utgör grunden för handlingsplanen, utöver huvudmannens ansvar även behöver innehålla ett förtydligande av det statliga ansvaret. På så sätt kan strategin tillsammans med handlingsplanen klargöra olika aktörers roller, ansvar och samverkansformer för digitalisering utifrån skolans styrkedja, från nationell till lokal nivå. Exempelvis tillskrivs huvudmännen ansvar utan att staten på motsvarande sätt tillskrivs ansvar för att skapa grundläggande förutsättningar för alla

huvudmän att kunna nå målen i strategin. Detta gäller till exempel ansvaret för arbetet med grundläggande förutsättningar för en nationell digital infrastruktur.

Koppling till andra sektorer saknas

SKR saknar även en koppling till andra sektorer digitaliseringsutveckling, framför allt statens övergripande roll och ansvar för den nationella digitala infrastrukturen. Detta för att det ska vara möjligt för huvudmännen att leva upp till strategin och utveckla digitala arbetssätt. Strategin behöver omfatta grundläggande förutsättningar för hela kommunen för att undvika separata spår inom olika sektorer.

Konsekvensbeskrivning saknas

Grundläggande förutsättningar – ej tillräckligt nationellt arbete

Av SKR:s redovisning till regeringen¹ framgår att huvudmän i större utsträckning än tidigare arbetar på ett systematiskt sätt med skolutveckling genom digitalisering och att fler huvudmän har etablerat grundläggande infrastruktur för digitalisering i form av tillgång till digitala verktyg. Samtidigt är skillnaderna mellan huvudmän fortfarande stor i både tillgång till och användning av digitala verktyg samt vad gäller digital mognad. En bidragande orsak är att det nationella arbetet för att etablera grundläggande förutsättningar för en nationell digital infrastruktur inte har varit tillräckligt. Det innebär i praktiken att digitalisering sker på ett ineffektivt sätt när huvudmän var för sig ska lösa samma uppgifter och bygga egen kompetens i olika expertisområden.

Gemensam digital infrastruktur – tydlighet kring statens ansvar saknas

SKR saknar vidare tydlighet kring statens ansvar för att bidra i arbetet med att utveckla standarder och en gemensam begreppsanvändning för att underlätta digitaliseringen och därmed främja samverkan mellan huvudmännen. För att en ökad statlig samordning gällande skolans digitala infrastruktur och it-lösningar ska ge effekt i verksamheten bör därför samverkan mellan staten och kommunerna stärkas och ett kraftfullt stöd till kommunerna tas fram. Samverkan bör ha som mål att kommunerna är med i prioriteringsarbetet och får stöd i implementering av it-lösningar och infrastruktur, inte minst som ett led i Myndigheten för digital förvaltnings (DIGG) pågående arbete med att stärka kommuner och regionernas möjligheter att ta del av gemensam digital infrastruktur.

¹ Digitaliseringens möjligheter för att främja kunskapsutveckling och likvärdighet i skolväsendet (2022).

Nationellt stöd för säker och ändamålsenlig digitalisering behövs

SKR anser att strategin inte tar hänsyn till kommunernas olika förutsättningar. Många kommuner, i synnerhet små huvudmän, har inte i tillräcklig utsträckning tillgång till de specialistkompetenser och kapacitet som behövs för en effektiv, säker och ändamålsenlig digitalisering. Det gäller bland annat kompetens inom upphandlingsområdet, möjligheten att göra gemensamma kravställningar, samverkan i upphandlingar samt beställarkompetens i allmänhet. Även inom informations- och cybersäkerhet, personuppgiftshantering samt efterlevnad av GDPR är behoven stora. Ett nationellt kraftfullt och långsiktigt stöd skulle därför ge bättre förutsättningar för huvudmän att arbeta långsiktigt.

Ansvar över de juridiska förutsättningar behöver tas

Strategin innehåller skrivningar om användning av data för skolutveckling men nämner ingenting om statens ansvar för de juridiska förutsättningarna. Detta gäller framför allt möjliggörandet av att använda data som en resurs inom skolan men också när det finns behov av utbyte med andra aktörer, t ex myndigheter. SKR anser att staten behöver fånga upp och bereda de hinder som står i vägen för utvecklingen av digitaliseringen.

Kompetensutveckling – digital kompetens

Utöver det anser SKR att den viktiga frågan om digital kompetens bör koppla an till behovet av kompetensutveckling. Att vara lärare idag och för framtiden innefattar inte bara att vara kunnig om teknik och dess användande. Det handlar främst om att kunna kombinera pedagogisk och didaktisk kompetens med digital kompetens. Detta för att kunna göra rätt avvägningar kring hur, när och med vilket syfte analoga och digitala verktyg används för högsta kvalitet på undervisning och lärande. Digitalisering är ett rörligt mål och kompetensutveckling behöver vara kontinuerlig och livslång för att säkerställa hög kvalitativ utbildning i en digital tid. Senaste exemplet är på vilket sätt AI har kommit att påverka samhället, inte minst skolan. SKR anser att vikten av en kontinuerlig kompetensutveckling av såväl lärare under utbildning, lärare i tjänst samt rektorer bör omnämnas i strategin och att detta ansvar åvilar såväl den lokala som nationella nivån.

Handlingsplan behöver tas fram i samråd med huvudmännen

SKR ser positivt på att en nationell handlingsplan tas fram och att detta sker i samverkan med berörda aktörer. För att handlingsplanen ska kunna genomföras måste den vara väl förankrad i verksamheten och även utgå från huvudmännens verklighet, behov och förutsättningar. För att detta ska kunna bli verklighet behöver huvudmännens perspektiv tas noga omhand, både genom nära samarbete med SKR i framtagandet av handlingsplanen

men också genom nära samverkan med huvudmän. I detta arbete är SKR gärna behjälpliga och har dessutom stor erfarenhet från framtagandet av den förra handlingsplanen². SKR vill betona att handlingsplanen bör innehålla tydligt utpekade ansvar och roller mellan olika nivåer och aktörer inom skolsektorn. Detta ser SKR som avgörande för att strategin ska kunna bli framgångsrik och därmed bidra till ökad likvärdighet och förbättrad måluppfyllelse.

SKR vill vidare betona vikten av att det genomförs en nationell förankring och implementering av handlingsplanen samt att såväl strategin som handlingsplanen kontinuerligt följs upp och vid behov revideras.

Synpunkter på förslagets övergripande mål och delmål

Övergripande mål 1 samt delmål:

Alla barn och elever utvecklar digital kompetens för att kunna delta aktivt i studier, samhällsliv och arbetsliv i syfte att bidra till ett hållbart och demokratiskt samhälle.

Delmål 1:

Alla barn och elever utvecklar digital kompetens som en del av och en förutsättning för ett livslångt lärande

Delmål 2:

Alla barn och elever utvecklar förmåga att använda digitala läresurser och en grundläggande förståelse för hur de fungerar.

Delmål 3:

Alla barn och elever utvecklar förmågor att agera säkert, respektfullt och källmedvetet i digitala miljöer

Delmål 4:

Fler barn och elever utvecklar ett intresse för digital teknik oberoende av könstillhörighet och bakgrund.

- SKR tillstyrker såväl övergripande mål som delmål.

Enligt SKR är det som framgår av delmålen viktiga förutsättningar för att utveckla digitaliseringen inom skolväsendet så att barn och elever kan rustas för att möta både dagens och framtidens digitala samhälle.

Övergripande mål 2 samt delmål

² skolDigiplan (2019–2022).

Undervisningskvaliteten, likvärdigheten och måluppfyllelsen ökar genom att digitaliseringens möjligheter används i skolväsendets olika delar.

Delmål: 5

Förskollärare, lärare och övrig pedagogisk personal använder digitala läresurser för att utveckla undervisningen och stimulera alla barns och elevers lärande och utveckling.

Delmål 6:

Huvudmän, rektorer och pedagogisk personal använder data för att utveckla och följa upp verksamheten.

Delmål 7:

Digitala läresurser och administrativa system är ändamålsenliga, säkra och bygger på gemensamma standarder och rekommendationer.

- SKR tillstyrker såväl övergripande mål som delmål men med nedanstående tillägg.

Enligt SKR saknas vissa delmål som tydliggör vad staten ansvarar för. I nuvarande delmål framgår enbart vad skolhuvudmännen ansvarar för och SKR föreslår därför följande tillägg:

- Lärarnas kompetens - det bör framgå att staten har ansvar för att lärarhögskolorna säkerställer att lärarstudenter utvecklar digital kompetens.
- Rektoreernas kompetens – det bör framgå att staten genom rektorsutbildningen säkerställer digital kompetens hos rektorer.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande